

31 ianuarie 2022

La Nr.

Nr. 07-6/2-201

din

**Domnului Igor GROSU,
Președintele Parlamentului Republicii Moldova**

Stimate domnule Președinte al Parlamentului,

Proiectul de lege inițiat de unii deputați pentru a opera modificări în Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993 și Legea privind deșeurile nr. 209/2016 (înregistrat cu nr. 292 din 19.10.2021) a fost examinat, din oficiu, de către Avocatul Poporului, creând anumite suspiciuni privind nerespectarea dreptului la un mediu înconjurător sănătos.

Una din modificările propuse la Legea privind deșeurile nr. 209/2016 vizează un nou conținut al art. 17 alin. (12). Astfel, textul *Pe teritoriul Republicii Moldova sunt interzise incinerarea și coincinerarea anvelopelor uzate, întregi sau tăiate* urmează a fi substituit cu textul *În scopul protecției mediului și sănătății umane, precum și în sensul prevederilor art. 64 alineatul (1), pe teritoriul Republicii Moldova nu se permite incinerarea și coincinerarea deșeurilor periculoase, cu excepția cazurilor când există un pericol iminent pentru populație și mediu*. De aici se deduce posibilitatea de incinerare și coincinerare a anvelopelor uzate, fapt confirmat și în nota informativă la proiectul de lege.

Pentru a lua atitudine față de proiectul nr. 292 din 19.10.2021, Avocatul Poporului a solicitat opinia și concluziile specialiștilor de mediu în cadrul ședinței consultative din 24.01.2022. Reprezentanții Asociației Obștești „Mișcarea Ecologistă din Moldova”, Asociației Internaționale a Păstrătorilor Râului Nistru „Eco-TIRAS”, Asociației Obștești Agenția pentru Dezvoltare Regională (AO ADR) „Habitat” și Asociației Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic au căzut de acord că incinerarea anvelopelor uzate poate deveni o catastrofă ecologică pentru Republica Moldova în condițiile stării actuale a calității aerului, apei și a solului, lipsei echipamentelor necesare pentru măsurarea calității aerului și multe alte probleme de ordin tehnic, tehnologic etc. Avocatul Poporului și participanții la ședință au considerat prematură adoptarea acestui amendament în lipsa studiilor de impact asupra mediului și asupra sănătății populației, cât și lipsa unui mecanism de monitorizare a procesului de incinerare și coincinerare.

De asemenea, noile modificări au provocat un val de nemulțumiri/discuții în societate, în special, în rândul activiștilor de mediu și reprezentanților autorităților

publice locale, care se pronunță împotriva lor, făcând trimitere la gazele nocive care sunt emanate în atmosferă în urma arderii anvelopelor.¹

Consilierii raionali din Rezina au făcut o declarație prin care și-au manifestat dezacordul față de aceste modificări, prezentând motive temeinice pentru o asemenea poziție.²

Proiectul discutat în Parlament atinge un drept al omului destul de important din spectrul drepturilor fundamentale.

Dreptul la un mediu înconjurător sănătos este un drept constituțional prevăzut în art. 37 din Constituția Republicii Moldova. Prin dispozițiile articolului, statul intervine nu numai pentru a garanta acest drept, dar și pentru a constrânge subiecții care nu se conformează normei juridice. Cităm:

(1) Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive.

(2) Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber și la răspândirea informațiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condițiile de viață și de muncă, la calitatea produselor alimentare și a obiectelor de uz casnic.

(3) Tăinuirea sau falsificarea informațiilor despre factorii ce sunt în detrimentul sănătății oamenilor se interzice prin lege.

(4) Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice.

Dreptul omului de a trăi într-un mediu sănătos este o exprimare sintetică a dreptului primar al omului la viață, la existență, la sănătate și la demnitate, acestea fiind drepturi inalienabile, garantate de Legea Fundamentală, de diverse acte internaționale la care Republica Moldova este parte, și aparținând omului de la naștere. Din punct de vedere juridic, dreptul la un mediu sănătos este fundamental, înscriindu-se în categoria drepturilor social-economice, drepturi care asigură dezvoltarea materială, fizică și culturală a persoanei, permițând acesteia să participe cât mai activ posibil la viața socială.³

Apreciem intenția statului de a veni cu schimbări în procedura de gestionare a deșeurilor și protecția mediului înconjurător. Totodată toate acțiunile sale, inclusiv la nivel normativ urmează să aibă o abordare bazată pe drepturile omului.

Subsecvent, legiuitorul trebuie să fie foarte precaut, mai ales în condițiile în care problema reciclării deșeurilor este proiectată la nivel global și necesită investiții financiare, tehnice și tehnologice imense.

Pentru prima dată dreptul la un mediu sănătos a fost evocat în cadrul Conferinței Națiunilor Unite asupra Mediului de la Stockholm (1972), care s-a finalizat cu adoptarea Declarației de la Stockholm și a Planul de acțiuni pentru mediu⁴, precum și a câtorva rezoluții. Unul din principiile conținute în Declarație susține că, omul are dreptul fundamental la libertate, egalitate și condiții adecvate de viață într-un mediu de

¹<https://ecopresa.md/incinerarea-anvelopelor-intre-singura-solutie-si-o-initiativa-negandita/>

²https://consiliu.rezina.md/view.php?art_id=4435

³Comentariul Constituției Republicii Moldova

https://www.constcourt.md/public/files/file/informatie_utilita/Comentariu_Constitutie.pdf

⁴<https://undocs.org/en/A/CONF.48/14/Rev.1>

o calitate, care să-i permită o viață în demnitate și bunăstare și el are solemnă responsabilitate de a proteja și a îmbunătăți mediul înconjurător pentru generațiile prezente și viitoare.

Legea cu privire la actele normative nr. 100/2017 prevede mai multe tipuri de expertiză pe care trebuie să le asigure autorii proiectului de act normativ, concomitent cu avizarea și consultarea publică. Articolul 34 alin. (7)-(8) prescrie că, expertiza ecologică se efectuează, după caz, de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (în prezent Ministerul Mediului) și are menirea de:

- a) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu legislația din domeniul protecției mediului;
- b) a asigura un mediu sănătos și a proteja mediul înconjurător;
- c) a prognoza impactul reglementărilor proiectului asupra mediului.

Concluziile expertizelor sunt expuse în nota informativă la proiectul de act normativ.

Constatam că, nota informativă, care însoțește proiectul de act normativ, nu conține rezultate ale expertizei ecologice sau a consultărilor publice. Astfel, se configurează ideea că proiectul de lege nu a fost precedat de o analiză de impact asupra mediului în raza potențială de incinerare a anvelopelor, cât și de consultări publice cu societatea civilă și locuitorii comunităților, care, în primul rând, pot fi afectați de impactul noilor modificări legislative.

Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Convenția de la Aarhus)⁵, la art. 1 și 3 (1) prescrie că pentru a contribui la protejarea drepturilor oricărei persoane din generațiile actuale și viitoare de a trăi într-un mediu adecvat sănătății și bunăstării sale, fiecare parte va garanta drepturile privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, conform prevederilor prezentei convenții. Fiecare parte va lua măsurile legislative necesare și va adopta reglementări și alte măsuri, inclusiv pentru realizarea compatibilității dintre prevederile care pun în aplicare accesul la informație, participarea publicului și accesul la justiție din cadrul acestei convenții, precum și măsuri pentru intrarea sa în vigoare, pentru a stabili și a menține un cadru transparent și consistent de aplicare a prevederilor convenției.

O recentă constatare a încălcării de către Republica Moldova a normelor convenționale o găsim în Concluziile și recomandările Comitetului de conformitate al Convenției, adoptate la 25.07.2021⁶. Astfel, Comitetul a decis asupra nerespectării pct. 1 al art. 3 din Convenție prin faptul neconformării pct. 8 din art. 4, recomandând luarea de măsuri și informarea Comitetului în acest sens.

La capitolul participării societății civile în cadrul procedurii de pre-adoptare a unor legi cu impact major asupra mediului înconjurător, relevant este pct. 2 din art. 6 al Convenției: publicul interesat va fi informat, prin anunț public ori în mod individual, când este cazul, despre demararea unei proceduri de luare a deciziei de mediu și într-o manieră adecvată, în timp util și efectiv.

Subiectul incinerării anvelopelor este foarte sensibil pe fundalul problemelor ecologice globale, motiv pentru care abordarea lui trebuie luată cu participarea

⁵Convenția a fost ratificată de Republica Moldova la 07.04.99 și a intrat în vigoare la 30.10.2001,

⁶https://unece.org/sites/default/files/2021-09/ece_mp.pp_c.1_2021_30_rus.pdf

